Skolinspektionen

Bilaga 1

Verksamhetsrapport
2015-01-29
Dnr 400-2014:4245

Verksamhetsrapport

efter kvalitetsgranskning av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan vid Agnesfrids gymnasium Ro 1 i Malmö kommun

Innehåll

Inledning	sid. 1
Bakgrundsuppgifter om Agnesfrids gymnasium Ro 1	sid. 1
Bakgrund och syfte	sid. 2
Frågeställningar	sid. 2
Resultat	sid. 3
Metod och material	sid. 8

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan på yrkesprogram under hösten 2014 och våren 2015. Granskningen vid Agnesfrids gymnasium i Malmö kommun ingår i detta projekt. Granskningen görs med utgångspunkt från ett antal elever vid den utvalda skolan, (se metod). Resultatet avser således endast de elever på skolan vars skolsituation har granskats. Det finns fler elever med frånvaroproblematik på skolan, men deras studiesituation har således inte granskats.

Agnesfrids gymnasium besöktes den 26–28 oktober 2014. Ansvariga inspektörer har utredarna Hans-Göran Arvidsson och Jon Torkelstam varit. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av skolornas arbete för att förebygga studieavbrott i gymnasieskolan genomförs i ytterligare 30 skolor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Agnesfrids gymnasium

Agnesfrids gymnasium Ro1 är en kommunal gymnasieskola i Malmö kommun med ca 200 elever. Skolan erbjuder fordon- och transportprogrammet, introduktionsprogrammen yrkesintroduktion, programinriktat individuellt val och språkintroduktion samt utbildning inom gymnasiesärskolan. Utbildningen inom fordon- och transportprogrammet leds av en rektor.

Bakgrund och syfte

Elever som helt lämnar utbildningssystemet är under stor risk för att hamna utanför arbetsmarknaden och att få såväl ekonomiska som psykosociala problem framöver. Även elever som genomgår gymnasieskolan men inte får slutbetyg, riskerar utanförskap från arbetsmarknad och vidare studier, särskilt i de fall då eleverna saknar betyg i ett stort antal kurser.

Trots att i stort sett samtliga ungdomar börjar gymnasieskolan är det endast 74 procent av landets 20-åringar som har ett slutbetyg från gymnasiet1. För de nationella programmen är det yrkesprogrammen som har lägst andel elever som når ett slutbetyg inom tre år. Totalt sett är det knappt en procent av eleverna som startade på ett nationellt program i gymnasiet hösten 2011 som sedan inte finns registrerade i gymnasieskolan år två eller tre. Det vanligaste skälet till att eleverna inte fullföljer sin skolgång är alltså inte att de helt avbryter sina studier – utan istället att de fortsätter vara formellt registrerade i skolan men utan att nå slutbetyg. Detta pekar på att det finns en grupp gymnasieelever med behov av olika anpassningar och stödåtgärder som skolan bör uppmärksamma och rikta förebyggande insatser till.

En del i arbetet med att motverka studieavbrott handlar om att främja närvaro och deltagande i utbildningen, exempelvis genom en god generell undervisning och en trygg skolmiljö. En annan del i arbetet riktar sig *mer specifikt* till de elever som av olika skäl påbörjat en process mot studieavbrott, där det är centralt att skolan identifierar dessa elever samt utreder och sätter in åtgärder som utgår från varje elevs behov. Ett tydligt uttryck för att en elev är i negativ spiral som kan leda till studieavbrott är när eleven **riskerar att inte nå målen i ett eller flera ämnen** och/eller **har hög frånvaro i skolan**. Det kan finnas flera orsaker till detta, bl.a. problem i den pedagogiska miljön eller i den sociala miljön. Detta kan också samverka med sådana faktorer som inte har sitt ursprung i skolmiljön t.ex. problem i hemmiljön men där skolan ändå ska stödja eleven till att fullfölja utbildningen.

Kvalitetsgranskningens syfte är därför att granska om elever som riskerar att inte nå kunskapskraven, får det pedagogiska stöd de behöver, för att förebygga att de avbryter sina studier och istället når en yrkesexamen.

Frågeställningar

Förebygger gymnasieskolan studieavbrott genom att möta elevernas behov av pedagogiskt stöd så att eleverna ges möjlighet att nå kunskapskraven och nå en yrkesexamen?

1. Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

---

[1] Avser elever i den "gamla" gymnasieskolan då den första årskursen elever i den "nya" gymnasieskolan tar examen våren 2014.

2. Motiveras eleven till att delta i och genomföra de åtgärder som formulerats för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?
3. Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Resultat

Utifrån tidigare nämnda frågeställningar har Skolinspektionen bedömt kvaliteten i hur skolan arbetar med att förebygga Studieavbrott för eleverna i urvalet och identifierat två prioriterade utvecklingsområden. Dessa beskrivs nedan.

Utvecklingsområden

Utgör elevens behov grunden för utformande av stödåtgärder för att eleven ska kunna nå kunskapskraven?

Här granskas att de stödåtgärder som formulerats är anpassade för den enskilde eleven. En förutsättning för detta är att eleven är involverad i arbete med att ta fram åtgärder. Det kan avse stödbehov i olika ämnen. Det kan också avse olika dimensioner av stöd, exempelvis anpassning av arbetsformer, stöd för att organisera sitt arbete eller stöd för att hantera sociala aspekter av utbildningen. Åtgärderna ska följas upp för att säkerställa att de har den avsedda effekten och annars korrigeras.

Eleverna i urvalet säger att det är viktigt för dem att tillsammans med mentorer och lärare fortlöpande varje vecka kunna samtala om vilka resultat de når och vilka behov de har för att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling. Eleverna ger olika beskrivningar av hur skolans insatser inom detta område ser ut. Det finns elever i urvalet som upplever att deras behov uppmärksammas av skolan så att de känner sig motiverade att delta i undervisningen och därmed ökar sin närvaro i skolan. Exempelvis håller mentor en i princip daglig kontakt med eleven och samtalar om behov och resultat. Det finns även elever i urvalet som upplever att deras behov inte uppmärksammas. Exempelvis kan det gå sex till åtta veckor mellan de tillfällen då eleven träffar sin mentor för samtal om hur det går i skolan. Detta leder till en lägre motivation för dem att fullfölja sina studier menar eleverna.

Vissa elever upplever att deras behov av stöd kopplat till utbildningens arbetsplatsförlagda lärande (APL) inte alls uppmärksammas. De beskriver att det kan vara så att varken skolan eller arbetsplatsen, där APL genomförs, har kontroll över om eleven är på sin APL-plats eller ej. Eleverna upplever att skolan inte är intresserad av vad eleven gör och hur det går eftersom lärarna sällan besöker arbetsplatsen och heller inte vet om eleven genomför sin APL. Det finns även elever som redogör för att de har täta besök av lärare på sin arbetsplats och att närvaro hela tiden följs upp, oftast av en mentor på skolan.

Vid Skolinspektionens besök på skolan anger eleverna att de inte har några åtgärdsprogram. De säger även att kontakten med skolans elevhälsa är begränsad. Av elevhälsans olika professioner är det studie-och yrkesvägledaren som har haft kontakt med en av eleverna om utbildningsval efter gymnasietiden. I övrigt säger de att de inte har någon kontakt med elevhälsan men att det har förekommit under tidigare år på gymnasiet.

Sammantaget ger eleverna en samstämmig beskrivning av att det är viktigt för dem att bli uppmärksammade regelbundet för att få rätt stöd av skolan och lyckas med sina studier. Enligt vissa elever fungerar hela kedjan med att skolan uppmärksammar, kartlägger och utreder samt utformar och genomför stödinsatser bra. Medan andra elever anger att de inte får sina behov uppmärksammade.

Skolans beskrivning av hur de uppmärksammar elevernas behov styrs medvetet mot att vara ett ansvar för i första hand mentorn. Mentorerna beskriver att de har ett nära samarbete med eleverna i urvalet genom att exempelvis träffa eleverna under mentorstiden. Mentorerna säger att arbetet med att uppmärksamma elevernas behov utifrån ett studieavbrottsperspektiv närmast förutsätter att de både är mentor och samtidigt undervisar eleven. Mentorerna beskriver att de använder sig av den tid de har eleven i undervisning till att samtala med eleven och uppmärksamma behov. När en mentor inte har eleven i sin undervisning blir det uppmärksammande arbetet lidande. Det är svårt att hinna med i den omfattning som mentorerna vill. Mentorerna uppger vidare att det även är de som huvudsakligen kartlägger och utreder elevernas behov av stöd, och sedan avgör hur stödet ska utformas. Mentorerna utrycker att informationen från APL för vissa av eleverna är knapphändig. Det är svårt menar mentorerna att upprätthålla kontakten med elever som har valt inriktningen transport inom fordonsprogrammet eftersom eleverna då är ute med olika transporter, vilket kan leda till att handledare och lärare inte särskilt bevakar frågan om frånvaro under elevernas APL.

Mentorerna beskriver att det också kan vara så att de har kontakt med skolans elevhälsa för konsultation om elever i urvalet och deltar i samtal med elevhälsan när en elev är aktuell för diskussion. Det är sedan elevhälsan som beslutar om eleven ska diskuteras vid en elevkonferens. Vid dessa konferenser förs det protokoll. I samband med elevkonferenser kan beslut om att upprätta åtgärdsprogram tas.

Sammantaget beskriver mentorerna att de uppmärksammar elevernas behov men omfattningen är avhängig av ifall mentorn även har eleven i sin undervisning. Det är i huvudsak mentorerna som arbetar med att uppmärksamma, kartlägga och utreda samt utforma och genomföra stödinsatser för eleverna. Mentorerna saknar även information om elevernas närvaro vid APL.

Lärarna säger att frånvaron är ett stort problem på skolan. Som undervisande lärare tar de kontakt med berörd mentor om de uppmärksammar elevers frånvaro. Lärarna bekräftar att det är mentorerna som har ett huvudansvar för att uppmärksamma eleven i samband med frånvaro. Det är till mentorn man vänder sig som lärare om man har en

oro för en elevs frånvaro. Enligt lärarna anpassas undervisningen på många sätt för eleverna i urvalet. Exempelvis kan schemat ändras i syfte att anpassa undervisningssituationen efter elevens behov så den kan komma ifatt och nå kunskapskraven. Lärarna menar att det finns tydliga rutiner för hur elever med frånvaro ska uppmärksammas och vilka åtgärder som skall vidtas men att mycket måste göras utan att rutinerna följs fullt ut. Exempelvis dokumenteras inte arbetet med att uppmärksamma, kartlägga och utreda samt utforma och genomföra stödinsatser i tillräcklig utsträckning. Det är inte möjligt menar lärarna att dokumentera och utvärdera detta arbete för det hinner inte en lärare med.

Representanter för elevhälsan beskriver att det oftast är mentorn som tar kontakt med elevhälsan om elevers frånvaro och risk att inte nå målen för utbildningen. Elevhälsan kan även uppmärksamma frånvaro genom de sammanställningar av elevernas närvaro som alla mentorer ska skicka in till elevhälsan. Det här är ett system som inte fungerar helt menar representanter för elevhälsan då det kan ta för lång tid innan dessa rapporter når elevhälsan. Skolan har en rutin för hur kontakter med elever ska dokumenteras. Denna rutin följs inte genomgående menar elevhälsan vilket leder till att det kan saknas dokumentation om hur eleven har uppmärksammats och vilka åtgärder som har vidtagits. Ytterligare en konsekvens av detta är att det enligt elevhälsan kan ta för lång tid innan elevernas behov uppmärksammas av elevhälsan. Vid intervjun med elevhälsan framgår även att alla elever med hög frånvaro diskuteras i elevhälsan och att elevhälsan har deltagit i diskussioner om eleverna i urvalet.

Elevhälsan deltar såväl i det utredande arbetet av elevernas behov som i det operativa arbetet tillsammans med eleverna. Exempelvis kan specialpedagog vara med i undervisningen i klassen vid behov.

Elevhälsan utvärderar i huvudsak åtgärder av stöd genom de uppföljningssamtal de har med eleverna. Specialpedagogen och undervisande lärare redogör vid elevhälsans möten hur respektive elev utvecklas. Varje år genomförs en utvärdering i elevhälsan av exempelvis hur många åtgärdsprogram som upprättas men det har inte gjorts någon utvärdering av vad som har varit framgångsrikt eller inte. För eleverna i urvalet finns det ingen utvärdering av skolans åtgärder med frånvaro som utgångspunkt.

Sammantaget uttrycker elevhälsan att det är mentorerna som har en viktig roll i arbetet med att uppmärksamma elevens behov. De utrycker vidare att det saknas dokumentation kring eleverna i urvalet. Det saknas även dokumentation om vilka stödinsatser skolan har vidtagit vilket kan leda till att det tar för lång tid innan åtgärder sätts in som utgår från elevhälsans område. Elevhälsan har inte heller deltagit i någon utvärdering av de åtgärder som skolan vidtar för elever med hög frånvaro.

Rektorn anger att undervisande lärare och mentorn har viktiga roller i arbetet med att uppmärksamma elevens behov. Det är lärare och/eller mentorns uppgift att signalera till elevhälsan om mentor bedömer att den inte själv kan klara av att hjälpa eleven. Vidare beskriver rektorn att elevhälsan inte uppmärksammar behov utan att undervi-

sande lärare eller mentor har anmält detta behov. Rektorn reflekterar över att det skiljer sig åt i vilken utsträckning skolans lärare följer rutinen att signalera elevers frånvaro till elevhälsan och att det kan vara avgörande för om skolan går vidare med utredning och stödinsatser för berörd elev.

För elever på fordonsprogrammet med inriktning transport säger rektorn att lärare har stora svårigheter att besöka eleverna när de är på APL eftersom de är ute och åker i olika bilar eller lastbilar. Det kan ta drygt två veckor innan skolan har information om hur närvaron för en elev på en APL-plats ser ut menar rektorn.

Rektor säger att elevhälsan följer upp arbetet med elever i behov av stöd och att det varierar i vilken utsträckning mentorer dokumenterar kartlagda behov och åtgärder för berörda elever.

Sammantaget uttrycker rektorn att det är de undervisande lärarna och mentorerna som har en viktig roll i arbetet med att uppmärksamma elevens behov. Elevhälsan agerar inte utan att mentor eller lärare signalerar behov och det varierar i vilken utsträckning mentorer skickar signaler vidare till elevhälsan eller utreder och löser det själv. För elever på APL kan det dröja att frånvaro uppmärksammas till först efter två veckor av avslutad APL-period. Det varierar i vilken utsträckning och på vilket sätt mentorer dokumenterar kartlagda behov och åtgärder.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Agnesfrids gymnasium Ro 1 behöver utveckla sitt arbete med att uppmärksamma, kartlägga och utreda samt utforma och genomföra stödinsatser utifrån elevernas behov av stöd för eleverna i urvalet. Det är särskilt angeläget att skolans rutiner, för att uppmärksamma, utreda och besluta hur stödet ska utformas efter elevernas behov, förankras hos all berörd personal. Detta för att elevernas egna berättelser om vad de behöver för att lyckas i skolan ska kunna ligga till grund för skolenhetens arbete med att ge ett effektivt stöd till eleverna.

Samverkar berörda aktörer inom skolan kring eleven så att stödet genomförs så effektivt som möjligt?

Här granskas att elevens behov av stöd är utgångspunkt för att skolans olika aktörer (mentorer, lärare i såväl yrkes- som gymnasiegemensamma ämnen, SYV och EHT) arbetar gemensamt för att definiera och formulera vilket stöd eleven behöver för att kunna nå målen.

Eleverna i urvalet uttrycker att en nära regelbunden kontakt under varje skolvecka med mentor är viktig. Det varierar i vilken utsträckning eleverna har kontakt med sina mentorer. Det finns elever som har en regelbunden tät kontakt med sin mentor och elever som har en gles kontakt som exempelvis en gång i månaden med sin mentor. Gemensamt för eleverna är att de upplever att deras relation med sina respektive mentorer är bra. Vissa elever uppger att de märker att mentorerna tar kontakt med andra lärare om

elevens behov medan andra elever har uppfattningen att det exempelvis i samband med APL saknas kontakt mellan mentor/lärare och handledare.

Mentorerna anger att det finns en instruktion för mentorsuppdraget men de är osäkra på hur de ska föra information om rapporterad frånvaro vidare till rektor, elevhälsa och annan personal på skolan. Det kan vara svårt för mentorerna att upprätthålla en regelbunden kontakt med elever när det inte parallellt ingår undervisning med eleven för mentor. Mentorerna säger att tiden för mentorsuppdraget inte räcker till för att hinna med att uppmärksamma och följa upp elevens behov utan tid tas för detta från undervisningen. Mentorer utrycker också att det vilar ett för stort ansvar på mentorerna att samverka med skolan i övrigt kring elevers frånvaro. Det är enligt mentorerna de som i stor utsträckning själva definierar omfattning och nivå på arbetet med att samverka med andra på skolan kring elever med hög frånvaro. Mentorerna beskriver att de har kontakt med skolans elevhälsa för konsultation om elever i urvalet och deltar i samtal med elevhälsan kring en elevs eventuella stödbehov. Det är sedan elevhälsan som beslutar om eleven ska diskuteras vid en elevvårdskonferens. Vid dessa konferenser förs det protokoll. I samband med elevkonferenser kan beslut om att upprätta åtgärdsprogram tas.

Lärarna anger att det generellt sker många informella kontakter mellan lärare, elevhälsa och rektor kring elever med frånvaro men att det inte dokumenteras i någon större utsträckning av lärarna eftersom det tar för mycket tid.

Elevhälsans representanter upplever att ett stort ansvar ligger på mentorn i arbetet med att organisera samverkan kring elever med frånvaro. Enligt elevhälsan följs inte skolans rutiner för samverkan kring elever i behov av stöd i så stor utsträckning av personalen på skolan eftersom rutinerna inte är tillräckligt tydliga. Det behövs även en tydligare ledning och styrning av detta område enligt representanter för elevhälsan på skolan så att alla förstår vilken roll de har i detta arbete.

Rektor säger att det pågår ett arbete på skolan med att utveckla mentorsrollen och att mentorerna har fått mer tid till samverkan men att tiden inte används i den utsträckning som det är tänkt. Samtliga elever har 30 minuters mentorstid i veckan där varje klass med ansvariga mentorer är schemalagda tillsammans.

Elevhälsan har inget uppdrag att handleda lärare på skolan enligt rektorn men alla lärare är välkomna att delta vid elevhälsans möten. Specialpedagogen är dock mycket ute i verksamheten och arbetar med enskilda elever. Rektor beskriver att resurserna i elevhälsan är goda med heltidstjänster för skolsköterska, kurator, specialpedagog och studie- och yrkesvägledare vilket skapar goda förutsättningar för samverkan med elevhälsan.

Studie- och yrkesvägsledaren anger att hon inte har arbetat med eleverna i urvalet då ingen mentor har tagit kontakt med henne om detta.

Skolinspektionen konstaterar att mentorer, lärare och representanter för elevhälsan ger en samstämmig bild av att tydliga rutiner och arbetsprocesser saknas för samverkan mellan lärare samt mellan lärare och övrig personal på skolan. Ett stort ansvar vilar på mentorn, på så sätt att samverkan mellan elevhälsan är beroende av hur mentorn uppfattar sin roll. Elevhälsans roll blir därför beroende av vilka bedömningar mentorn gör av elevers behov av stöd på skolan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Agnesfrids gymnasium Ro 1 behöver utveckla skolenhetens samverkan mellan de olika personalkategorierna på skolenheten. För ett mer effektivt stöd till eleverna behöver samverkan och informationsutbyte mellan mentorer, lärare och annan personal förbättras. Mentorerna är beroende av information från övriga lärare och personal, som studie- och yrkesvägledare samt elevhälsan, för att kunna ta ansvaret som ålagts dem. Övriga lärare och personal är också beroende av att mentorn för vidare den information som behövs för att anpassa undervisningen och stödinsatser efter varje elevs behov. Rektorn behöver därför skapa bättre förutsättningar för en väl fungerande samverkan på skolenheten så att stödinsatser för eleven kan genomföras effektivt.

Metod och material

Under hösten 2014 och våren 2015 granskar Skolinspektionen skolornas arbete att förebygga studieavbrott vid 31 skolor i landet. Av dessa skolor har 8 kommunala huvudmän och 23 fristående huvudmän granskats.

Granskningens utgångspunkt har varit djupintervjuer med ca fem elever per skola som vid tidpunkten för granskningen var inskrivna på yrkesprogram. Urvalet av elever har baserat på en riskvärdering av elevens stödbehov, där elever med störst stödbehov valts ut för granskningen. Valet av elever har utgått från risksignaler från betygskatalog tillsammans med omfattande frånvaro. Granskningen har genomförts genom att inspektörerna inför besöket i skolan har tagit del av de utvalda elevernas individuella studieplaner, eventuella åtgärdsprogram och en sammanställning av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete.

Vid besöket har de utvalda eleverna intervjuats enskilt. Även de utvalda elevernas mentorer har intervjuats enskilt. Dessutom har lärare, rektorn och representanter för elevhälsan och studie- och yrkesvägledningen intervjuats. Besöket har avslutats med en muntlig återkoppling till rektorn om de preliminära resultaten av granskningen. Rektorn har tagit del av och getts möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.